

teknoloji ve çevreye etkileri

N. Beril AÇIKGÖZ
Hacettepe Üniversitesi

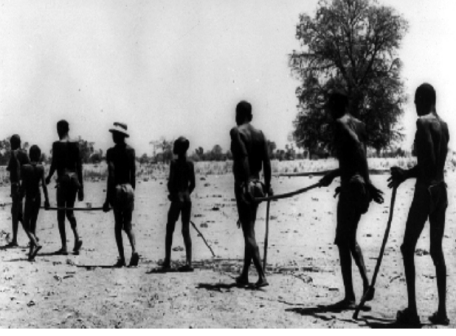
Bir varmış bir yokmuş 200 bin yıl önce yaşayan bir homo sapiens varmış. Bu homo sapiens yemeğini kendi yakalar kendi parçalar ve ateş denen şeyi bilmediği için çiğ çiğ yermiş. Doğayı tanımadığı için, ondan korkar oları biteni kendince yorumlamaya çalışmış. Bu homo sapiensin ondan kuşaklar sonraki torunları ilkel aletler üretilip temel ihtiyaçlarını karşılamaya başladıklarında doğayı göz önünde tutmak zorunda olduğunun farkındaymış. Doğada bir takım olaylar oluyormuş ancak bu homo sapiensimizin torunları doğa olaylarının birbiri ile bağlantılarını, kendi hayatları üzerindeki etkilerini anlayamıyormuş henüz. Bu homo sapiens kuzenler, kardeşler ya da kısaca topluluk doğa karşısında kendini güçsüz hissediyormuş. Korkuyor, korktukça merak ediyor, merakı artıp sonuçsuz kaldıkça korkusu da derinleşiyormuş.

Topluluk nihayet üretmeye başladığında emeğin üretkenliği öyle bir noktaya gelmiş ki topluluğun üyeleri yalnız ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp fazladan bir şeyler de üretmeye başlamışlar. Bu fazlalığı da topluluğun kas gücü açısından en güçlüsü alıyormuş. Güçlünün sadece artı değeri aldığı zamanlar geride kalmış; orta çağ toplumu dediğimiz toplumda homo sapiensimizin torunları kendini, başkalarını ve dünyayı ayrı bütünlükler olarak değil belli sınıflara mensup homo sapiensler ve belli topluluğu oluşturan sınıflar olarak algılayıyormuş henüz. Ataları zamanında olduğu gibi güçlünün artı değere sahip olduğu sistem mantığını koruyormuş, ancak artık güçlü olan kas gücünden dolayı değil sözde genlerinin üstünlüğünden dolayı, hiyerarşik kastlaşma toplumunda en yukarıdaki basamakta olduğu için güçlü sayılıyormuş.

Gün geçmiyormuş ki bu güçlüler diğerlerinin ellerinden ekmeklerini almıyor, gün geçmiyormuş ki sırtlarından giysilerini çıkarmıyor. Başkaldıranlar olmuş tabi. Başkaldıranlar ölmenin özgürlüksüz yaşamaktan daha iyi olduğunu söylemişler... Günler geceleri, haftalar günleri, devrimler devrimleri kovalamış. Bu güçlülerin karınları doyuyormuş ama gözleri doymuyormuş. Evleri, arabaları, eşyaları, koca fabrikaları, köleleri onlara yetmez olmuş. Başka ülkelere gözlerini dikmişler. Kendi ülkelerini korumak için başkalarını öldürmek istemişler. Çünkü biliyormuş ki diğer ülkelerin güçlüleri de kendileri gibi kendi ülkelerine göz dikmiş. Böylece kendilerine silahlı köleler edinmişler. Bu silahlı kölelere ülkelerini koruyacakları için şereflendirileceklerini söylemişler. Hâlbuki kendisinin umurunda olan hangi ülke değil çok ülkeymiş. Çok ülke, çok para, çok köle, çok güç...

Hikâyenin burasında ara verelim. Bu hikâye insanlık tarihinin gerçek hikâyesinin özüdür. Şimdi bu hikâyeye teknoloji ihtiyacını koyalım.

Önce ticaret yollarının çeşitli krallıkların, imparatorlukların ellerinde olması nedeniyle pusula, büyük ve daha dayanıklı gemiler üretildi; üretimin seri hale gelmesi için üretim araçları geliştirildi. Teknolojinin gelişmesinde gereken dürtüyü sağlayan buluşlar ve ticari rekabetin yanı sıra askeri taleplerin artması örneğin; dünyadaki görece en büyük savaşlarından olan 1. paylaşım savaşı öncesi inanılmaz boyutlarda silahlanan ülkelerin sözde tek amacı kendilerini korumaktı. Tabi ki bu silahlanma sürecinde teknolojinin hızla gelişmesi ihtiyacı söz konusuydu. Böyle de oldu. Özellikle 1960'da İngiltere' de araştırma ve geliştirmeye ayırdığı bütçenin yarısı

savunma ve askeri taleplere giderken, yine 1960'larda Birleşik Amerika'nın askeri araştırma ve geliştirme bütçesi hemen hemen Federal Almanya Cumhuriyeti, Fransa ve İngiltere'deki bütün araştırma ve geliştirme kollarında yapılan kamusal ve özel harcamaların toplamına eşitti. 1969'larda Birleşik devletler federal hükümetine bağlı araştırma ve geliştirme mühendisleri ile bilim adamlarının %52 si savunma bakanlığı için çalışmaktaydı. Sadece bununla da kalmıyor. Teknoloji denilen, Batılının kalkınma ve gelişme ile eşdeğer tuttuğu kavram öyle ki teknolojisi ileri ülke tabii ki sözde gelişmiş olacak çünkü en ileri teknolojik silahlara, savunma sistemine sahip olacak. ASLINDA bu büyük tehlikeler yaratmaktadır. Bu tehlikelerin hangi ucundan tutacağımı bilmiyorum ama sabrınıza sığınarak bazı örnekler vereceğim. Örneğin hayatımızı kurtardığımız sandığımız, gece gündüz yanımızdan ayırmadığımız, bizi sevdiğimizimize kavuşturduğumu sandığımız cep telefonunu veya her işimizi çabucak halledebileceğimiz, dünyanın öbür ucundaki bilgileri hemen edinebildiğimiz bilgisayarı ele alalım. Biyologlar birliği derneği başkanı Kadir SORUÇOĞLU cep telefonunun gereksiz kullanımının, insanların saatlerce bilgisayar karşısında oturmalarının, televizyon ve diğer elektronik eşyaların yaydıkları elektromanyetik dalgaların insanları daha stresli ve daha sağlıksız bir nesle doğru götürdüğünü söyledi. Ayrıca cep telefonlarının kullanımı için sitelerin içine okul bahçelerine, kurulan baz istasyonlarının erkeklerde spermleri azaltıcı yönde etkisi olduğunu biliyoruz... Brezilyalı iki ayrı ekibin, Minas Gerais Üniversitesi ve Amazon Çevre Araştırmaları Enstitüsü'nün yeni araştırmalarına göre, Amazon ormanları 2030'a kadar yüzde 20 oranında küçülecek. Amazon'un küçülmesininse gaz emisyonlarının artması, bölgedeki iklimsel çeşitliliğin ve yağmurların azalması gibi etkileri olacak. Amazonlar da Mc Donalds ve benzeri dev şirketlerin daha ucuza mal olduğu için buradaki ağaçları keserek soya bitkisi ektiğini ve ürünlerini bu kaynakla ürettiğini biliyoruz...Dünya genelinde 19 bin balık türünün yarısının, 2050 yılına kadar yok olma tehlikesi bulunuyor. Biliyoruz ki kapitalist ülkeler üretim atıklarını kibarca 3. Dünya ülkeleri diye adlandırdıkları sömür ülkelerinin kıyılarına boşaltıyor. 12 bin bitki çeşidine ev sahipliği yapan Türkiye'de 120 memeli, 400'den fazla kuş, 130 sürüngen ve 300 balık türü yaşıyor. Tüm bu zenginliklere rağmen yaşam alanlarının yok olması, çevre kirliliği, yasa dışı ticaret ve avcılık ile yangınlar nedeniyle türler yok olma tehlikesi yaşıyor. Kaçak avcılığın önüne geçilemiyor. Hatta avcılık büyük para babalarının hafta sonları bir canlıyı öldürerek buna kibarca avcılık diyorlar- ki avlanma doğadaki avcının SADECE AÇ İKEN avını yakalama eylemi- ,stres attığı bir SPOR günümüzde. Birilerinin bu hobisi ile rahatlar, nesli tükenmekte olan türler için birileri de giderek azalan yaban keçisi, alageyik ve çizgili sırtlan gibi hayvanların sayılarını, av üretme ve koruma istasyonlarında çoğaltılmaya çalışıyor...

Tarımsal üretimde kullanılan ilaçların da insan sağlığını olumsuz etkilediği ve doğal dengede bozulmalara neden olduğu bilinmekte. Tarım ilaçlarının çeşitli yollarla su ekosistemine bulaştığına dikkat çekilen çevre ve orman bakanlığının bir raporunda şunlar kaydedildi: "Tarımsal mücadele sırasında su içindeki veya kenarındaki bitkiler veya böceklerin doğrudan